Betico Croes 'vereeuwigd': De Beeldenstorm ....

Door Anton Bohnen

Gilberto Francois Croes "Betico"

- Si Mi Cay Na Caminda Gar'e Bandera y

Sigi Cu E Lucha -

Nace: 25 Januari 1938

Fayece: 26 November 1986

Zo staat het op de plaquette op het grootste beeld dat er is gemaakt van Betico Croes. Het staat op het Plaza Libertador Betico Croes, achter Cas di Cultura. Het beeld werd onthuld op 11 maart 2006 ter gelegenheid van twintig jaar Status Aparte. Het beeld toont Betico Croes als staatsman met in zijn rechterhand de vlag van Aruba.
'Si mi cay na caminda gar'e bandera y sigi cu e lucha' behoort tot één van zijn beroemdste uitspraken : 'Als ik onderweg bezwijk, grijp dan de vlag en ga door met de strijd'.

Maar Betico is meerdere malen drie-dimensionaal vereeuwigd. We gaan in dit verhaal op zoek naar de beelden van Betico.

Op de voorporch van zijn ouderlijk huis in Santa Cruz

Het tweede beeld treffen we aan op de voorporch van het ouderlijk huis van Betico. Op één van de hoeken van het kruispunt in Santa Cruz – waar op dit moment druk wordt gewerkt aan een nieuw museum, dat gewijd is aan onze 'Libertador' – staat het beeld dat oorspronkelijk op het Plaza Betico Croes stond. Het toont Betico als strijdvaardig voorman van de emancipatie van het Arubaanse volk. De tekst op de plaquette luidt:
'Cas Natal di 'Betico' Gilberto Francois Croes (25 Januari 1938 – 26 November 1986) – Yu di nos Aruba – Tata di nos Status Aparte – Ruman di nos tur / Homenahe di Pueblo Arubano – 25 Januari 1995'.
Dit beeld werd in 2006 verplaatst van Plaza Betico Croes naar de voorporch van zijn ouderlijk huis, Santa Cruz 124. Het zal een prominente plaats krijgen op het pleintje voor het museum, dat nu in aanbouw is. Gehoopt wordt dat dit museum in maart opengaat. Evenals het beeld op Plaza Betico Croes is ook dit beeld in Venezuela vervaardigd, door een Venezolaanse kunstenaar/kunstenares). De opdrachtgever was de Fundacion Betico Croes en het werd dankzij gelden van sponsors, maar vooral ook van het Arubaanse volk, gefinancierd.

Te Savaneta, naast De Zeerover treffen we het derde beeld van Betico

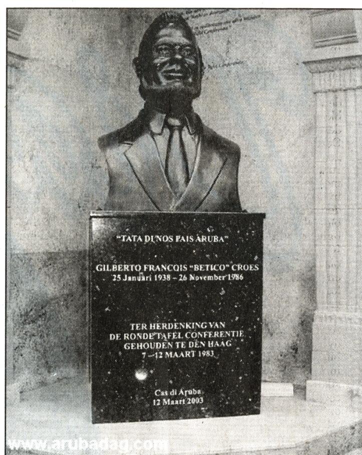

De Arubaanse kunstenares Maritza Erasmus maakte aan de hand van het dodenmasker een prachtig beeld

Vanaf Santa Cruz vervolgen we onze beeldenroute naar Savaneta. Naast De Zeerover treffen we het derde beeld van Betico. Zo'n drie meter hoog, twee ton aan gewicht en wit als sneeuw rijst Betico vanuit de voortuin van het voormalige huis van de maker op. De huidige bewoner, die het huis een paar jaar geleden kocht, onderhoudt het beeld en zorgt ervoor dat Betico de Arubaanse vlag blijft dragen.
Harold Edward Larmonie, de maker van dit beeld, heeft er twee jaar aangewerkt. Begonnen in 1995 met het hoofd en daarna elk weekend – een kruik jenever onder handbereik – heeft deze amateurkunstenaar eraan gewerkt. Ook deze week zullen er weer diverse schoolklassen en toeristen langs geweest zijn om dit monumentale beeld te bekijken.

Daarna moeten we naar Ayo. Van Betico is er op zijn sterfbed een dodenmasker gemaakt, dat door de Arubaanse kunstenares Maritza Erasmus verder tot een prachtig beeld is vervaardigd. 'Recuerdo na honor di nos querido y inolvidabel lider G.F. "Betico" Croes, luchador pa Aruba su Status Aparte', luidt het onderschrift ('Een aandenken ter ere van onze geliefde en onvergetelijke leider G.F. "Betico" Croes, strijder voor de Status Aparte van Aruba').
Tijdelijk ondergebracht bij een particulier, zal dit kunstwerk zijn definitieve plek gaan krijgen in het in aanbouw zijnde museum in Santa Cruz.
Deze Arubaanse kunstenares – werkzaam bij Instituto di Cultura – is ook de maakster van de buste, die te zien is na 8 uur vliegen. Op 12 maart 2006 werd Betico, als eerste Caribische Nederlander in Nederland geëerd met een indrukwekkend kunstwerk, dat te bewonderen is in de tuin van het Arubahuis aan de R.J. Schimmelpenninck-laan 1 in Den Haag.
Het borstbeeld is gemaakt in 2003 in opdracht van de toenmalige Gevolmachtigde Minister Ella Tromp-Yarzagaray. De aanleiding hiervoor was de herdenking van twintig jaar Ronde Tafel Conferentie in Den Haag, waarbij toen is besloten dat Aruba de Status Aparte zou krijgen per 1 januari 1986. Ter gelegenheid van dit historisch feit is toen het borstbeeld als onderdeel van een monument onthuld door de Minister-president Oduber en de Gevolmachtigde Minister.
Op het borstbeeld vinden we de volgende tekst:
'Tata di nos pais
Gilberto Francois "Betico" Croes
25 januari 1938 - 26 november 1986
Ter herdenking van De Ronde Tafel Conferentie gehouden te Den Haag 7 - 12 maart 1983- Cas di Aruba 12 maart 2003'
Bijgekomen van onze jetlag, moeten we even zoeken, want er verandert veel en snel op Aruba. Maar dankzij de vriendelijke en behulpzame aanwijzingen van enkele Arubaanse bekenden, komen we bij Paseo Herencia. Een chic, nieuw winkelcentrum bij de hotelzone, waar men aan het Arubaanse verleden eer bewijst met een aantal plaquettes van onder anderen J.E. 'Juancho' Yrausquin, J.H.A. 'Shon Henny' Eman en dus ook G.F. (Betico) Croes (1938-1986): 'Luchado incansabel pa Aruba su Status Aparte. Pueblo a honor'e cu e titulo di "Libertador".'
Als we denken klaar te zijn met onze 'beeldenstorm' duiken er nieuwe berichten op. Van het beeld van Harold Edward Larmonie zou een duplicaat op het eiland moeten zijn. Volgens Harold's familie moet dit duplicaat zich bevinden in of bij het partijgebouw van de MEP, waar het echter niet door uw verslaggever is aangetroffen. Het zou geweldig zijn als dit 'mysterie' zou worden opgelost. Onze beeldenstorm zou dan zijn uitgeraasd. Maar de tijden veranderen snel, ook op Aruba. Dus wie weet.

Met dank aan: Tania Larmonie, Gloria Croes, Ronnie Marugg, Peggy Wong A Foe, Oscar Donata, Glenbert Croes, S. Kock (Den Haag), René van Nie, Luis Larmonie, Hanneke Bosma & Maikito Croes.

Betico werd als eerste Caribische Nederlander in Nederland geëerd met een indrukwekkend kunstwerk, dat te bewonderen is in de tuin van het Arubahuis in Den Haag.

Het beeld op de Plaza Libertador Betico Croes, achter Cas di Cultura